

TEB'NİN 50. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE MERKEZ HEYETİ TARAFINDAN BİR BELGESEL HAZIRLANMAKTADIR. BELGESELİN BİR TV KANALINDA YAYINLANACAĞI BELİRTİLMEKTEDİR.

YAPIMCI FİRMA , BELGESELDE YER VERMEK AMACIYLA ESKİ TEB GENEL BAŞKANI ECZ. İBRAHİM ÇETİNKAYA'YLA DA BİR MÜLÂKAT YAPMIŞTIR.

BU BÖLÜM, YAPIMCI FİRMANIN TALEP YAZILARI İLE MÜLÂKATIN ÇERÇEVESİNİ OLUŞTURAN SORULARI VE ECZ. İBRAHİM ÇETİNKAYA'NIN ÇEKİM ÖNCESİ HAZIRLADIĞI YAZILI CEVAP NOTLARINI İÇERMEKTEDİR.

Sayın İbrahim Çetinkaya,
Türkiye Eczacıları Birliği'nin kuruluşunun 50. yılı nedeniyle NMC Televizyon ve Reklamcılık A.Ş. tarafından hazırlanan belgesel için TEB başkanları ile de mülakat yapmayı planlıyoruz. Belgesel ulusal bir TV kanalında yayınlanacaktır. Ekte mülakat içeriği ile ilgili bilgileri gönderiyorum. Mülakat konusunda bir tarih verebilerseniz seviniriz.

Saygılarımla,

Gölnur Yeşilbaş
Prodüktör-Yönetmen

Not: Belgesel muhtemelen Ekim ayı sonunda gösterime gireceğinden belgeselin diğer hazırlıklarının yapılabilmesi için mülakatları Eylül ayında bitirmeyi planlıyoruz.

İstanbul, 01 Eylül 2006

Sayın İbrahim Çetinkaya
Çetinkaya Group
İSTANBUL

Sayın Çetinkaya,

Türk Eczacıları Birliği'nin 50. yılı nedeniyle hazırladığımız belgesele "Eczane ve eczacılık tarihi"nin tanıkları olarak hayatta olan TEB Genel Başkanları'na yer vermek arzusundayız.

Belgeselde dönemler boyunca sosyal, ekonomik, siyasal ve bilimsel gelişmeler içerisinde Türk eczacıları ve eczacılığının gelişimi anlatılacak. Bu nedenle genel başkanlık yaptığınız 1974-1984 yılları arasında eczane ve eczacılığın toplumsal ve sağlık alanındaki işlevini ortaya koyan gelişmeler, anektodlar, hatıralar ve tanıklıklar çerçevesinde bir mülakat yapmak istiyoruz. Mülakatın çerçevesini oluşturacak sorular aşağıda belirtilmiştir.

Mülakat sırasında anlattığınız konular çerçevesinde arşivinizdeki belge, fotoğraf gibi görsel malzemelerden de faydalanabilmemiz için yardımlarınızı rica ediyoruz.

Saygılarımla,
Gölnur Yeşilbaş
Yönetmen-Prodüktör
NMC Televizyon ve Reklamcılık A.Ş.

Sorular:

- 1- Eczacılık Fakültesi'nde okuduğunuz dönemde Türkiye nasıl bir dönem yaşıyordu ve okuduğunuz dönemdeki siyasal, sosyal ve ekonomik politikalardan eczacılık eğitimi etkilendi mi? Etkilendi ise anektodlarla anlatabilir misiniz? Eczacı adaylarına yönelik eğitim standardı çağını yansıtıyor muydu?
- 2- Eczacılığa başladığınız yıllarda toplum sizden neler bekliyordu ya da eczacıların o dönemde toplum içindeki işlevi nasıldı? (Örneğin öğretmen eksikliğini gidermek, salgınlarda görev almak, eczaneye gelenlerin o yıllara özgü talepleri, sağlık ve sosyal alandaki hizmetler vb.)
- 3- Eczacılar Birliği Başkanının öyküsünü anlatır mısınız?
- 4- Başkanlığa başladıktan sonra eczacılarla ilgili nasıl bir genel tablo vardı? Eczacıların mesleki birikimi, ekonomik olanakları neydi? Kaç eczane vardı? Eczanelerde ortalama kaç ilaç bulunabilirdi o yıllarda?
- 5- Devletin sağlık alanındaki politikaları eczacı ve eczane açısından ne gibi sonuçlar ortaya çıkarıyordu?
- 6- 1974 ile 1980 yılları arasındaki toplumsal olaylardan eczacılık etkilendi mi? Etkilendi ise örneklerle anlatabilir misiniz?
- 7- 12 Eylül 1980'de bazı odaların çalışmaları durduruldu? Türk Eczacıları Birliği 12 Eylül'de neler yaşadı?
- 8- 1980'den sonra Türkiye'de ekonomi politikaları değişmeye başladığında eczacılık camiası adına bu geçiş dönemini yaşadınız. Serbest piyasa ekonomisine geçerken eczacılık mesleği, eczacıların işlevi, ekonomik durumunda ne gibi değişimler oldu?
- 9- Görevden ayrıldığınız 1984 yılında eczacılık hangi noktadaydı?
- 10-Günümüz eczacılığının toplumdaki işlevinin nasıl olması gerektiğini düşünüyorsunuz ve Türk Eczacılığı'nın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ

50.KURULUŞ YILDÖNÜMÜ
MÜLÂKATI

1. Eczacılık Fakültesi'nde okuduğunuz dönemde Türkiye nasıl bir dönem yaşıyordu ve okuduğunuz dönemdeki siyasal, sosyal ve ekonomik politikalardan eczacılık eğitimi etkilendi mi? Etkilendi ise anektodlarla anlatabilir misiniz? Eczacı adaylarına yönelik eğitim standardı çağını yansıtıyor muydu?

- ◊ Eczacılık öğrencisi olduğum ilk yıllarda Türkiye sanki yeni bir Devlet kuruluyormuş gibi arayışlar, tartışmalar ve sürtüşmeler içersindeydi.
- Siyaset yerine oturmamıştı.
- 27 Mayıs 1960 ihtilalinin, kapatılan siyasi partilerin, kurulan yeni partilerin, Devlet adamlarının idam edilmesinin, toplum üzerindeki etkisi devam ediyordu.
- ◊ Siyaset toplum adına pragmatik çözümlerden çok hesaplaşmalar üzerine kuruluyordu.
- ◊ Toplum ve özellikle Üniversite gençliği ideoloji bombardımanına tutulmuştu.
- ◊ O dönemin gençleri Ülke sorunlarına çok duyarlıydılar. Ülkenin sorunlarının çözümünün kendi ideolojilerinden geçtiğine inanıyorlardı. Sağda olsun, solda olsun benim de içinde bulunduğum 68 kuşağının ortak özelliği inandığını her koşulda beklentisiz savunmaktı.
- Bu duyarlılık toplantılara, mitinglere, tartışmalara, gruplaşmalara, hatta yasal olmayan eylemlere ve giderek silahlanmalara yol açmıştı. Fransada başlayan ve dünyaya yayılan gençlik olayları Türkiyeyi de etkilemişti.
- ◊ Dünya siyasetinde II Dünya savaşından sonraki soğuk savaşın etkileri devam ediyordu.
- ◊ Türkiyeyi çok yakından ilgilendiren Kıbrıs, Ege ve Ortadoğu olayları alevlenirken Avrupa Topluluğu anlaşması imzalanmıştı.

- ✧ Amerika Vietnam'a asker gönderirken Mao Çin'de kültür devrimini ilan etmişti.
- ✧ Hindistan-Pakistan ve İsrail-Arap güçleri arasındaki savaşlar, Latin Amerikadaki ayaklanmalar, Çekoslovakya'nın Ruslar tarafından işgali, Afrika ve Ortadoğudaki darbeler benim öğrencilik yıllarımdaki önemli olaylardır.
- ✧ Dünyadaki bu olaylar kuşkusuz Türk toplumunu özellikle 68 kuşağı Üniversite gençliğini çok etkilemiştir.
- ✧ Siyasal gelişmeler sosyal ve ekonomik gelişmeleri de etkiledi. İşçiye grev, işverene lokavt hakkı tanınmıştı. Bu haktan yararlanarak yapılan grev ve lokavtlar Türk ekonomisinin üzerinde ciddi etkiler yarattı. 5 yıllık plan dönemleri başladı. İşçi, esnaf ve ziraatçiler yasal olarak örgütlendiler. SSK kanunu çıktı. Sendikalar kuruldu.
- ✧ Türkiye, ekonomisini güçlendirmek için Uluslararası Ekonomik kuruluşlarda daha ağırlıklı yer almaya çalışıyordu. Bu ortam içerisinde geliştirilen siyasal, sosyal ve ekonomik politikalardan eczacılık eğitimi de etkilendi.
- Ben Eczacılık Fakültesinde okumadım, 1963 yılında açılan Özel İstanbul Eczacılık Yüksek Okulunda okudum. O yıllarda açılan özel Yüksek Okullar kamu oyununda çok tartışıldı.
- Özellikle Eczacılık ve Dış Hekimliği Yüksek Okulunun üzerinde çok duruluyordu.

- Tıp Fakültesinin onayı ve Milli Eğitim Bakanlığının müsadesi ile açılan Okulumuzda eğitimin Eczacılık Fakültelerinin Profesörleri ve Doçentleriyle yapılacağı, mezunların Fakültelerden mezun olanlarla aynı haklara sahip olacağı gazete ilanlarıyla duyurulmuştu.
- Kısa zamanda kayıtlar doldu. Ben Eczacılıkta yer bulamamıştım. Kaydımı Dişçilik Yüksek Okuluna yaptırmıştım, daha sonra karşılıklı değişimle Eczacılığa geçtim.
- Kamu oyu özel okullara taraf olanlar ve olmayanlar olarak ikiye bölünmüştü.
- Bu okulların açılmasına taraf olanlar : **“Finans sorunu nedeniyle Üniversitelerin nitelik ve nicelik olarak kapasitelerini arttırarak daha fazla öğrenci alamadığını, esasen birçok öğrencinin ailelerinin maddi yetersizliklerinden dolayı eğitim almakta zorlandıklarını, bu sorunun bir amme sorunu olduğunu, Devletin bu yükün altından kalkamadığını, hiç olmazsa Özel Okullara gidebilecek çocukların önünün kesilmemesi gerektiğini, böylece Üniversitelerin daha fazla öğrenci alabileceklerini, aksi takdirde sorunun daha da ağırlaşacağını, batı ülkelerindeki uygulamaların örnek alınması gerektiğini”** ileri sürüyorlardı.

- Okulların açılmasına taraf olmayanlar ise : **“Özel Yüksek Okulların Anayasa’ya ve sosyal adalete aykırı olduğunu, esasen sayıları yetersiz olan öğretim üyelerinin para için bu okullara gideceklerini, dolayısıyla Üniversitelerin öğretim üyesi açığının fazlalaşacağını, Profesör ve doçentlerden oluşan Fakülte yönetimlerinin bir taraftan fakültelere fazla öğrenci alınmasını sınırlarken diğer taraftan Özel Okullarda ders vermelerinin savunulamayacağını, eğitimin ticarete döküldüğünü, Üniversiteler kanunu gereğince bu tip Okulların ancak bir kanunla kurulabileceğini”** vurguluyorlardı.
- Özel Eczacılığın öğrencisi olarak gelecekte neler olabileceğini görmekte zorlanan bizler ne yapacağımızı bilmiyorduk. Sorunlarımızı gündeme getirip savunmak amacıyla bir grup arkadaşım ile bir Öğrenci Derneği kurduk ve bütün öğrencilerin katılımıyla bir kongre yaptık . Ben kongrede Dernek Başkanı seçildim. Sorunlarımızı daha güçlü savunmak amacıyla diğer bir kısım Özel Yüksek Okul talebe Dernekleriyle bir araya gelerek Türkiye Özel Yüksek Okullar Talebe Teşkilatını kurduk ve ben Başkanı oldum, daha sonra Başkanı bulunduğum Özel İstanbul Eczacılık Yüksek Okulu Talebe Derneği, Milli Türk Talebe Birliğine katıldı. Özel Yüksek Okulların sorunlarının çözümü için Milli Türk Talebe Birliği İcra Konseyi üyesi olarak da katkıda bulunmaya çalıştım.

- ◊ Özel Okullarla ilgili tartışmalar giderek alevlendi. Medya çok ilgiliydi.
- Açık oturumlar yapılıyordu. Eczacılık Fakültesi öğrenci Cemiyetinin ve İÜ Talebe Birliğinin Beyazıtta bir salonda düzenlediği açık oturuma izleyici olarak bizlerde katıldık. Hatırladığım kadarıyla konuşmacıların içersinde Çetin Altan, Vecihi Ünal, İlhan Selçuk'da vardı. Heyacanlı konuşmalar yapılıyordu, zaman zaman ölçüyü kaçıranlar oluyor ve Özel Eczacılık Yüksek Okulunun araç gereç bakımından yetersiz olduğu, Okuyanların Babalarının vergi kaçakçılığından elde ettikleri paralarla çocuklarını Özel Okullarda okuttuklarını, bari Özel Harp Okulları da açsalar gibi tahrik edici bir üslup kullanılıyordu. Toplantıyı yöneten “ ...aramızda Özel Eczacılığın Talebe Cemiyeti Başkanı varmış, buradaki iddialara cevap vermesini isteriz..” deyince söz aldım. Toplantının amacından uzaklaştığını belirten kısa bir konuşmadan sonra “... Özel okullara giden öğrencilerin büyük çoğunluğunun maddi imkanı olmayan ailelerin çocukları olduğunu ve Anadolu'dan geldiklerini, çiftini çubuğunu satarak veya büyük fedakârlıklar yaparak çocuklarını bu Okullara kaydettirdiklerini, iddia edildiği gibi bu okulların araç gereç bakımından yetersiz olmadıklarını, aksine Eczacılık Fakültelerinde Mikroskop sırası beklenirken bizim okulumuzda sıra bekleme olmadığını, her talebeye bir mikroskop düştüğünü ...” söyledim. Toplantının havası değişti, toplantıya katılanların bir kısmı yüksek sesle bana destek verdiler, tartışmalar başladı ve toplantı daha fazla devam ettirilmedi.

- Nihayet 1965 yılında Özel Yüksek Okullar 625 sayılı kanunla kendi özel statülerine kavuştular ve ilk mezunlar Fakülte mezunlarının aynı haklarına sahip olarak Özel Yüksek Okul mezunu oldular.
- Bu okullar önce resmi Yüksek Okul daha sonrada Fakülte oldular.
- Özel Eczacılık Yüksek Okullarının açılması bana göre Eczacılık Fakültelerini olumlu yönde etkiledi. Fakülteler daha iyi koşullara kavuşturuldular.
- ◊ Nitekim o günkü 7 Eczacılık Fakültesinden 4'ünün oluşumunu Özel Eczacılık Yüksek Okulları oluşturmuştur.
- Bunlardan 3'ü önce Yüksek Okul olarak İktisadi Ticari İlimler Akademilerine bağlanmışlar daha sonrada Fakülte hüviyetine kavuşmuşlardır.
- Bir tanesi ise önce Tıp fakültesine Bağlı Yüksek Okul, daha sonra Fakülte hüviyetine kavuşmuştur. Okulların donanımları ve imkânları diğer 3 fakültenin donanımlarının gözden geçirilmesini de tetiklemiştir.
- ◊ Bu Okulların Fakülte olması için veya İktisadi Ticari İlimler Akademisi yerine Tıp Fakültelerine bağlanması için öğrencilerinin boykotlar yaptıklarını ve daha sonra da ölüm orucuna başladıklarını anımsıyorum.
- Eğitim standartları statikdi. Yıllardan beri uygulanan eğitim standartları çok fazla değişmemişti.

- Eczacı adayları “eczane sahibi eczacı” formasyonu ile mezun oluyorlardı.
- Bilindiği gibi geçmiş yıllarda ilaçların çoğu eczane laboratuvarlarında veya dışarıda küçük laboratuvarlarda yapılıyordu. Müstahzar azdı.
- Eğitim o günkü koşullara göre dizayn edilmişti; Halbuki eczaneler daha çok müstahzar satmaya başlamışlardı.
- Eczanelerin vitrinlerini kozmetik ürünler doldurmaya başlamıştı.
- Bazı eczaneler laboratuvarlarında hiç ilaç yapmama durumuna düşmüşlerdi.
- Doktorlar zorlanmadıkça reçetelerine majistral ilaç yazmıyorlardı.
- Açılan Özel Yüksek Okulların etkisiyle bir taraftan eczacı adedi yükseliyor, diğer taraftan eczacının fonksiyonu değişiyordu.
- Gelişen bu koşullara rağmen eczacılık eğitimi statik, kuramcı kalmıştı.
- Eczacıya, gelişen çağa göre yeni fonksiyonlar kazandırmanın gündemi dahi yoktu. Halbuki ilaçla ilgili eğitim almış tek uzman eczacıydı.
- İlaç fabrikalarında eczacılara görev verilmiyordu. Gerekçe olarak aldıkları eğitimin fabrikalarda sorumluluk vermek için yeterli olmadığını söylüyorlardı.

- O yıllarda Avrupa Ekonomik Topluluğu ile anlaşmalar yapılıyordu.
- Topluluğa katılmak için diğer alanlarda olduğu gibi eczacılık eğitiminin de Avrupayla uyum sağlaması gerekiyordu. Fransa örnek alınabilirdi.
- Fransada ilaç ve eczacılık birbiri ile sıkıca ilişkilidir.
- Üretimde sorumluluk eczacıya verilmiştir.
- Fransada dağıtım safhasının da tekeli eczacıya verilmiştir.
- Sahte ve kalitesiz ilaç üretiminin Türkiyede manşetlerde olduğu bu dönemde, eğitime çağdaş ve ileri bir standart getirilebilirdi. Bütün bunlarda geç kalındı.
- Eczacılık politikaları, mesleğin özgün biçimi dikkate alınmadan günün siyasal koşullarına göre yönlendirildi.
- Üniversiteler durağan kaldı. Üniversitelerin durağan kalmasına kuşkusuz o yılların iktidarları ve ülkenin kargaşa ve anarşik ortamı da sebep olmuştur.

2-Eczacıliğa başladığınız yıllarda toplum sizden neler bekliyordu ya da eczacıların o dönemde toplum içindeki işlevi nasıldı? (Örneğin öğretmen eksikliğini gidermek, salgınlarda görev almak, eczaneye gelenlerin o yıllara özgü talepleri, sağlık ve sosyal alandaki hizmetler vb.)

- ◊ Toplumun eczacılardan neler beklediğini pratik olarak o yıllarda İstanbul – Sirkeci’de bulunan ve tarihsel niteliği olan ‘Beşir Kemal’ eczanesinde stajımı yaparken gözlemlemeye başladım.
- ◊ O yıllarda eczacının toplumda bugünkünden farklı bir yeri vardı.
- ◊ Hasta, doktordan önce eczaneye giderdi.
- ◊ Eczacının tavsiyesine göre bir ilaç alıp hastalığını geçiştirmek isterdi. Sanki eczacıya daha çok güvenirdi.
- ◊ Hasta çoğu zaman eczacının yönlendirmesiyle doktora giderdi.
- ◊ Hastalık konusunda eczacı halkın bir nevi sağlık danışmanıydı. ◊ Önce eczacıya gitmesinin önemli nedenlerinden biri de kuşkusuz maddi imkansızlıktı. Eğer doktora giderse, doktor ücretini ve olası tahlil ve film ücretlerini ödedikten sonra ilaç için parası kalmayacağını hesap ederdi.
- O yıllarda doktor ve ilaç parasını halk büyük çoğunlukla cebinden öderdi.
- Sağlık sigortası yoktu.
- ◊ Halk ilaçla eczacıyı bütünleştirmişti.
- Eczacıyı sağlığı konusunda en yakın danışmanı olarak görmekle birlikte ilacın yokluğundan, ilacın kalitesinden, ilacın fiyatlı olmasından da eczacıyı sorumlu tutardı.

- Bakanlık ve İlaç endüstrisinden kaynaklanan bu tip sorunları halka karşı eczacı göğüslemek durumunda kalıyordu, çünkü, toplumun ilaçla ilgili sorunlarını yansıtmak için pratikte ulaşabildiği tek yer eczaneydi.
- ◊ Toplum eczacıdan doktor olmayan yerde doktor, öğretmen olmayan yerde öğretmen, mahrumiyet bölgelerindeki salgınlarda ve yaralanmalarda ilk yardım elemanı olmasını ve eczanesinde ilk yardım ocağı olmasını beklemiştir.
- Toplumun bu beklentilerine doğrusu eczacılar yurt çapında ve özellikle Anadolu'da büyük bir özveriyle cevap vermeğe çalışmışlardır.
- Anadolu'da doktora ve/veya Sağlık ocağına en az 10-15 km uzaklıkta bir mahrumiyet bölgesi düşünün ve bu konumdaki mahrumiyet bölgelerinde bulunan eczanelerin toplum için ne kadar önemli olduğunu bugün bile tahmin etmek zor olmayacaktır. Kaldığı hasta veya hasta sahibi, eczane bulunan yerlere bile hatırı sayılır uzaklıklardan, mücavir alanlardan, köylerden, varoşlardan gelmekteydi.
- ◊ Mahrumiyet bölgelerinde reçetesiz ilaç vermek, iğne yapmak, pansuman yapmak hatta ilk yardım hizmeti yapmak zorunluluğu karşısında insan sağlığı için yemin etmiş eczacılar teoride kalmış yasaların cezai müeyyidelerine dahi aldırış etmeden halkın beklentilerine cevap vermeğe çalıştıklarını unutmamak gerekir. Bugün o yıllardaki koşulların belli oranda iyileştirildiğine inanıyorum.

3-Eczacılar Birliği Başkanı olmanızın
öyküsünü anlatır mısınız?

- 1971 yılında mezun olduktan sonra 1967 yılından beri sürdürdüğüm AP İstanbul Gençlik Kolları Başkanlığından 1972 yılında istifa ederek eğitim için İngiltereye gittim .
- İngiltereden döndükten sonra 1973 yılı başlarında askere gittim ve 1974 yılı ortalarında döndüm .
- Bir laboratuvar açma girişimlerine henüz başlamıştımki Eczacı Odalarında görevli olan eczacıların bir kısmı bana gelerek "... eczacıların güç durumda olduklarını, çözülmesi gereken önemli sorunlar olduğunu, eczacı kâr hadlerinin düşürülme arefesinde bulunduğunu ..." söyleyerek benim Eczacı Odası faaliyetlerine katılmamı istediler.
- Nitekim kısa bir süre sonra ilaç zammını hafifletmek amacıyla zamanın Sağlık Bakanı Cizrelioğlu imalatçı ve depocu kârıyla birlikte eczacı kârlarını da düşürdü. Bana gelen Eczacı Odası Yöneticilerinin büyük çoğunluğu Öğrenci Derneği Başkanlığında benimle beraber faaliyette bulunmuş arkadaşlarımdı.
- Bir kısmı Benim askerde ve İngilterede eğitimde bulunduğum sıralarda Eczacı Odalarında Başkan ve Yönetim kurulu üyesi olmuşlardı.
- Benim öğrenciyken yaptığım aktif çalışmaları biliyorlardı. Ayrıca Parti Gençlik Kolları Başkanlığıken Toplum-Devlet ilişkilerinde tecrübe kazandığımı bu nedenle eczacılık sorunlarını çözebilecek kabiliyete sahip olduğumu düşünüyorlardı.

- Ben “mesleğimi yapacağımı, bir laboratuvar açacağımı artık Sosyal veya Mesleki kuruluşlarda görev almayacağımı” söylediğimde “hem Yönetim işlerinin hem de mesleğin aynı zamanda yapılabileceğini, bugüne kadar hep böyle olduğunu, nitekim Oda yöneticilerinin çoğunun eczane sahibi olduklarını” söylediler.
- Böyle bir atmosferde önce Oda Kongresinde delege seçildim, daha sonra TEB’in Büyük Kongresine delege olarak katıldım ve aynı kongrede Kongre Başkanlığına ve yapılan seçimlerde de Merkez Heyetine seçildim. Merkez Heyeti üyeleri arasında yapılan görev bölümünde ben Merkez Heyeti Başkanlığı görevini üstlendim.
- Öğrenci Derneği Başkanı seçildiğimde olduğu gibi TEB Genel Başkanı seçildiğimde de olağanüstü bir dönem yaşıyordu, sıkıntılı, dertli, kendine özgü bir kaosun içine düşmüştüm.
- Sorumluluğu yerel olarak sınırlanan Oda Yöneticiliği ile Türkiye çapındaki Birlik Yöneticiliğinin koşulları aynı değildi.
- Birlik Merkezi İstanbuldaydı, ancak devamlı Ankara’ya gidilmesi gerekiyordu. Ankara’da kaybettiğimiz günler İstanbul’da kaybettiğimizden daha fazlaydı. İlk iki yılın yarısından fazlasını Ankara’da geçirmiştik.
- Bu durumda laboratuvar açmayı uzunca bir süre erteledim, ancak 4 yıl sonra Babamın vefatı üzerine aile Şirketlerinin sorumluluğu üzerime kaldı, dolayısıyla projelerini yapıp malzemelerini dahi sipariş ettiğim bir sırada laboratuvar açmaktan vazgeçmek zorunda kaldım.

- TEB yönetiminde buldukları için eczanelerini takip edemeyen ve dolayısıyla işleri bozulan meslektaşlarımı anımsıyorum. Bunlardan bir kısmı TEB yönetiminden ayrıldılar.
- Merkez Heyeti, zorunlu masrafları dahi karşılayamaz durumdaydı. Masrafların çoğu cepten yapılıyordu.
- O günkü koşullarda TEB yönetiminde bulunmak yalnızca zaman vermeği değil cepten para harcamayı da gerektiriyordu. Benimle beraber yönetimde kalmaya ve aktif çalışmaya devam edenler hem zaman vererek ve hemde ceplerinden para harcayarak büyük fedakrlıklarda bulundular.
- Ben de, Babam tarafından yönetilen aile şirketlerimizin desteği sayesinde yöneticiliğe devam edebildim.
- TEB Genel Başkanı seçildikten sonra gerçeği gördüm, ancak iş işten geçmişti. Hiçbir işe bakmadan bütün zamanımı Birliğe vermek zorundaydım, aksi takdirde önümüze konulan sorunlar yumağını çözmek mümkün değildi.
- Bana hem yöneticiliği ve hem de eczanemizi yürütebiliriz diyen arkadaşlarım da yanıldıklarını geç anladılar, olağanüstü bir dönem yaşanacağını fark edemediler.
- Bir taraftan eczane sahibi olup diğer tarafta TEB yöneticiliğini gerektiği gibi yapabilmenin mümkün olmadığı ortaya çıkmıştı.

- Artık başladığım işi bitirecektim, bana inananların ümidini boşa çıkaramazdım, benim hayat felsefem böyleydi, 9 sene zaman verdim ama onurlu bir görev uğruna.
- 9 yıllık Başkanlığımda 6 Büyük Kongre yapıldı. Eczacılık camiasının güzide temsilcileri bana ve arkadaşlarıma daima destek verdiler ve seçim kaybettirmediler. Bu vesileyle kendilerine minnet ve şükranlarımı bir kez daha sunmak isterim.
- 30 temmuz 1983 yılında yapılan Büyük Kongreden birkaç ay sonra bir siyasi partiye kurucu olmak amacıyla yasa gereği TEB Genel Başkanlığından istifa ettim.

4-Başkanlığa başladıktan sonra eczacılarla ilgili nasıl bir genel tablo vardı? Eczacıların mesleki birikimi, ekonomik olanakları neydi? Kaç eczane vardı? Eczanelerde ortalama kaç ilaç bulunabilirdi o yıllarda?

- Ben Başkanlığa başladığımda önüme konan eczacılarla ilgili tablonun benden önce nasıl bir gelişme sürecinde olduğunu açıklığa kavuşturmam gerektiğine inanıyorum. Aksi takdirde cevabım eksik kalır.
- Eczacıların genel tablosu her kesim gibi Türkiyenin siyasi ve ekonomik tablosundan etkileniyor ve ona göre şekilleniyordu.
- Ben Başkan olmadan önceki yıllarda Türkiyenin ödemeler dengesi bozuktu.
- İktidarlar istikrarsızdı.
- Sık, sık hükümetler değişiyordu.
- Dünya piyasalarında petrol fiyatları artışının ve doların değer kaybetmesinin etkileri devam ediyordu.
- Türkiye işçilerin dövizleriyle ayakta duruyordu. Bu gelişmelerin tetiklemeyle enflasyon azmıştı, mal sıkıntısıyla birlikte kuyruklar başlamış ve karaborsa hortlamıştı.
- Bütün bunlardan ilaç ve eczacılık da nasibini aldı.
- TBMM İlaç araştırma Komisyonununun 1969 yılında yayınladığı ilaç raporunun etkisi devam ediyordu.
- Toplum İlaç Endütrisine o raporun gözüyle bakıyordu.
- Çok geniş olarak hazırlanan bu rapora göre, Ham madde kasten Türkiyede üretilmiyordu..., dolayısıyla ilaç fiyatları yüksekti.. ilaç sömürüsü vardı vs....

- Kamu oyu ilaç fiyatlarına odaklanınca siyasiler, iktidarlarla birlikte medyada ilaç fiyatlarının üzerine yoğunlaştı.
- Tutarlı tutarsız iddialar, tartışmalar başladı.
- Sağlık Bakanlığı ilaç fiyatlarını yükseltmiyordu.., ilaç fabrikaları bazı ilaçları yapmamaya başlamışlardı..,
- Fiyatların yükseltilmesine baskı yapmak için ilaçların üretilmediğinin suçlamalarına karşın, İlaç Endüstrisi, ham madde yokluğundan üretim yapılamadığını, ham madde ithalatı için döviz tahsis edilmediğini söylüyordu.
- Bakanlık - Endüstri sürtüşmesi had safhaya vardı, İlaç Endüstrisi “Türkiyede ilaç sorunu değil Sağlık Bakanlığı sorunu vardır ...” diyordu.
- Her şeye rağmen enflasyonun etkisiyle ilaç fiyatlarına zam yapılması kaçınılmaz hale gelmişti.
- 1974 yılının ikinci yarısında Sağlık Bakanlığı ilaçlara zam yaparken imalatçı, depocu ve eczacı kârlarını düşürmüştü. Amaç zammın etkisini kârları düşürmek suretiyle kırmaktı.
- Bu kez imalatçı, depocu ve eczacı beraber ayaklandılar.
- Zamlı ilaç satılmaması boykotları başladı.
- Valilikler ilaç satmayan eczaneler hakkında kovuşturma açacağını söylüyordu.

- Eczacıların kârı yüzde 5 düşmüştü . Eczanelerin varlığı tehdit ediliyordu.
- Bu dalgalanmaların sonucu kabak eczacıların başına patlamıştı.
- İmalatçı, depocu kendini bir şekilde ayakta tutabilirdi ama eczacının yapacak bir şeyi yoktu, köşeye sıkışmıştı.
- ✪ İşte ben böyle bir ortamda toplanan ve bir dizi eylem kararı alan Büyük Kongrede önce Kongre Divan Başkanı, seçimlerden sonrada TEB Genel Başkanı oldum.
- Ben TEB Genel Başkanı olduğumda yaklaşık 1200'ü İstanbulda, 350'si Ankarada, 250'si İzmir'de olmak üzere 4000'i aşkın eczane 300 civarında ecza dolabı vardı.
- 10.000 kişiye bir eczane düşüyordu.
- Özel eczanenin ilaç piyasasındaki payı yüzde 50'ydi.
- 4500 kalem ilaçtan sözedilirdi ancak eczanelerde yaklaşık 2000 çeşit ilaç işlem görürdü. Nitekim SSK'nın satın aldığı ilaç listesinde 800 kalem ilaç vardı. İlaç harcaması fert başına yılda 6 dolardı. O yıllarda döviz kurunu devlet tespit ettiği için değerlendirmeyi milli hasılaya göre yapmak daha doğru olur. İlaç harcamalarının milli hasıla içersindeki payı o yıllarda daima yüzde 1'in altında kalmıştır.
- 1974 yılında 293 milyon kutu ilaç üretilirken 2005'te 1 milyar 200 milyon kutu ilaç üretiliyor. Yaklaşık dört misli.

- Eczanelerin büyük çoğunluğunun günlük cirosu 2000 tl (144 \$) civarındaydı.
- Bazı beşeri ve veteriner ilaçlar bakkalarda,aktarlarda fütursuzca satılıyordu.
- Eczacı kârı yüzde 5 düşürülmüştü.
- Kamu ve Özel kuruluşlarla yapılan anlaşmalardaki iskontoları denetleyen Deontoloji Tüzüğü'nün ilgili maddelerinin 1973 yılında Danıştayca iptalinden sonra Eczaneler anlaşmalı kuruluşlara büyük oranlarda iskonto yapıyorlardı, deontoloji tüzüğü delinmiş, mesleki disiplin kalmamıştı.
- SSYB'nın belirlediği eczacı kâr marjını dahi aşan iskontolara şahit olunmuştur.
- Eczacı kâr hadlerinin indirilmesinde bu tip yüksek iskontaların etkisi olduğu söylenebilir.
- O günlerde kamu oyu SSYB'nın aldığı kâr indirme kararlarını destekliyordu. Medya ve siyasetçi ilaç sömürüsü propogandalarının etkisiyle eczacıların aleyhine dönmüştü.
- Bir taraftan mezunların sayısı büyük bir hızla artarken diğer tarafta 2000 işsiz eczacı vardı, yeni mezunlarla bu rakkam süratle yükseliyordu.

- Toplam eczacı sayısı yaklaşık 6000'di.
- Eczacılar için istihdam alanı daraltılmış ve ilgili kurum ve kuruluşlarda eczacıların yapması gereken işler yetersiz elemanlara verilmişti.
- Eczacılıkla ilgili yasalar günün koşullarına göre yenilenememişti. Eczanelerle ve ilaçla ilgili yasalar Cumhuriyetten sonra 1928 yılında çıkarılmıştı. Eczane sınırlamasının kaldırılması dışında önemli değişiklikler olmamıştı.
- TEB yasası 1956 yılında çıkarılmıştı.
- Kısacası ilaç ve eczacılık işleri 1920'li ve 1950'li yılların yasalarıyla götürülüyordu.
- 5 yıllık plan dönemleri başlamıştı, DPT'nin yönlendirmesiyle hazırlanan plan ve programların hazırlayıcılarının gündeminde eczacı ve eczane yoktu. Yalnızca ilaç endüstrisi vardı. Eczaneler kendi geleceklerini adeta Endüstrinin sosyo-ekonomik gelişmelerine endekslemişti.
- Eczaneler birer küçük laboratuvar olma , ilaçların önemli bir bölümünü eczanelerde yapma imkanını fabrikalara kaptırmaya başladıktan sonra giderek odaklandığı ilaç ticaretinden özgün mesleğine ağırlık veremiyordu .

- Halkın, devletin ve eczacının çıkarlarını bağdaştıracak güncel bir meslek politikası yoktu. Halbuki koşullar değişmişti.
- Eczacılığın evrensel boyutlar kazandığı bir dönemde ne TEB'in ve ne de eczacıların Uluslararası alanda bir yeri yoktu.
- 70 ülkenin üye olduğu Uluslar arası Eczacılık Federasyonu'na üye değildik. Halbuki evrensel dayanışmaya ve bilgi alışverişine ihtiyacımız birçok Ülkeden daha fazlaydı.
- Bir taraftan eczacıların sayısı hızla artarken, eczacılığın ekonomik imkânları ve çalışma alanları daralıyordu.
- Önümüzde yapmamız gerekenlerle ilgili olarak bizden önce hazırlanmış bir yol haritası yoktu.
- İlaç ve eczacılık camiası gelinen noktada haklı olarak ilaç fiyatlarına ve kâr oranlarına kilitlenmişti. Başka bir şeyi gözü görmüyordu, çünkü varlığı tehdit altındaydı.
- Eczacıların ve eczacılığın en üst seviyede temsilcisi olan Merkez Heyeti Yöneticiliğine henüz gelen bizler önce kâr oranlarını yükseltip eczanelere bir nefes aldıldıktan sonra diğer sorunlara yönelebilirdik.
- Eczacı kâr hadlerinin düşürülmesinin en önemli etkeni kamu kuruluşlarına yapılan yüksek iskontolardı.
- Boykot yapıp sesimizi duyurduktan sonra ilk işimiz kamu kuruluşlarına yapılan yüksek iskontoları bir düzene ve disipline sokmaktı.

- Bir taraftan Sağlık Bakanlığına eczacının indirilen kârını geri verin derken diğer taraftan eczaneler kamu kuruluşlarına yüksek iskontolar yapamazdı.Kaldıki bizden nceki Merkez Heyeti bile % 6 iskonto yapılmasını kararlaştırmıştı.
- Bakanlık ve bazı çevreler TEB'in bile % 6 iskonto yapma kararı aldığını dolayısıyla eczanelerin az kazanmadığını ileri sürüyorlardı. Bu çelişkiyle bir yere varamazdı.Eczane çok kazanıyor kanaati vardı.
- Bu arada medyayı ve siyasetçiyi yanımıza çekebilmek için kamu oyunu lehimize evirmeliydik. Kısaca anlatmaya çalıştığım bu tabloyu değiştirmek için başka çaremiz yoktu, kamu oyunu lehimize çevirmek için bir yol haritasına ihtiyaımız vardı. Nitekim çizdiğimiz yol haritasını kararlılıkla uyguladık ve sonunda başarıya ulaştıık...

5-Devletin sağlık alanındaki politikaları eczacı ve eczane açısından ne gibi sonuçlar ortaya çıkartıyordu ?

- ◊ Devletın Sağlık alanındaki politikaları eczaneleri çok yakından etkilerdi. Devletın ilaç fiyatlarıyla, eczacı kârlarıyla, ilaç ücretlerinin ödenmesiyle, hastaların ilaçlarını alacağı yerlerle, sağlık güvencesinin daraltılması ve yaygınlaştırılmasıyla ilgili aldığı kararlar eczaneleri direkt olarak etkilerdi.
- ◊ 1975' te 40 milyon nüfusun yalnız 3,5 milyonunun sağlık güvencesi vardı. Sağlık güvencesi olmayan vatandaş ilacını özel eczanelerden alırdı, diğerleri kamu eczanelerinden. Döner sermayeli hastane eczaneleri de ilaç satardı.
- ◊ Sağlık güvencesi yaygınlaştıkça ilaçların kamu eczanelerinden mi, özel eczanelerden mi alınacağı önem kazanıyordu.
- Bizim başlangıçtan beri görüşümüz “vatandaşın ilaçlarını özel eczanelerden almasıydı. Gelişmiş ölkelerde olduğu gibi Genel Sağlık Sigortası biran evvel çıkarılmalı, ilaç ücretleride Kurum tarafından ödenmeliydi”. Karşımızdakiler ise sağlık hizmetinin aksaklıklarını gerekçe göstererek “Sağlık sisteminin bütünüyle sosyalleştirilmesini ve eczanelerin devletleştirilmesini” istiyorlardı. Bu dalgalanmalar içersinde Devlet yalpalıyordu.
- ◊ O yıllarda iktidarlar sık sık değişiyordu.
- 1974 – 1983 arasında 9 Hükümet değişikliği oldu. Ortalama her yıl bir Hükümet değişiyordu.

- Bazı hükümetler ilaç üretimini ve eczane hizmetini olabildiğince devlete kaydırmak istiyor , bazıları ise üretimin özel sektörde, eczane hizmetinde özel eczanelerde kalmasını savunuyordu.
- En büyük ilaç alıcısı devletti. Nitekim SSYB'nın 1974 yılında ilaç zamlarını kırmak amacıyla eczacı kârını % 5 düşüren kararı eczanelerin varlığını tehdit eden bir sonuç ortaya çıkar mıştı.
- ❖ Eczacı kârını düşürmek o güne kadar biriken bütün eczacılık sorunlarının ortaya dökülmesini de tetikliyordu. Aslında sorun salt eczacı kârı değildi, bu nedenle salt eczacı kârı olarak da çözülemezdi.
- Kârları yükseltmek, yüksek iskontoların disipline edilmesinden ve eczaneler arasındaki yıpratıcı rekabetin kaldırılmasından geçiyordu .
- Eczaneler bir an evvel kârların yükseltilmesini bekliyordu, ancak bu o kadar kolay değildi.
- ❖ 9 yıllık Başkanlık süremde en kritik dönem ilk iki yıldır. İlk iki yılda Merkez Heyeti olarak yaptıklarımız başarılı işlerin omurgasını oluşturmaktadır.
- Bugün hala o yıllarda yapılanların meyveleri toplanmakta ve versiyonları devam etmektedir. Bu ilk iki yıla kritik dönemde denilebilir.
- Kritik dönem 18.Kasım.1974 yılında Büyük Kongrenin aldığı Boykot kararıyla başladı.
- 14.Ekim.1974 tarihinde zamanın Sağlık Bakanı Selahattin Cizrelioğlu tarafından eczacı kârı yüzde 25'ten yüzde 20'ye düşürülmüştü .
- Görüşmeler sonuç vermeyince Büyük Kongrede eczaneleri kapatma eylemi kararlaştırıldı.
- Kongreden bir gün önce Hükümet değişti, Sadi Irmak Hükümeti kurulmuştu, Kemal Demir Sağlık Bakanı olmuştu.

- Kongreden sonra Kemal Demir'i ziyaret edip önceki Sağlık Bakanının aldığı kararı iptal etmesini istedik.
- Önceki Bakanın aldığı kararın devam edeceğini öğrenince 11.Aralık.1974 tarihinde bütün Türkiyede "eczaneleri kapatma" eylemi yaptık.
- Eczanelerin sesi duyulmuştu.
- Yapılan eylemin etkisiyle siyasiler, ilgililer, medya ilaç fiyatlarına, kâr hadlerine, eczacılık sorunlarına yoğunlaşmıştı.
- Sağlık Bakanlığı sorunlarımıza yaklaşım göstermeye başlamıştı ancak eski Bakanın aldığı siyasi nitelik taşıyan, kamu oyununda tartışılan ve eczacı kârını düşüren bir kararı iptal etme iradesini henüz kendinde göremiyordu.
- Geçici olduğu belli olan bir hükümette radikal kararlar almak zordu. Bütün bu zorluklara rağmen karşılıklı yazılı bir mütabakata varıldı. 1975 ocak ayında taleplerimizi bir yazıyla Bakanlığa ulaştırdık ve kısa sürede yazılı cevap aldık.
- ◊ Taleplerimize karşılık alınan cevapta:
- Eczanelerin dengeli dağılımının özendirileceği;
- Eczacılar ve ilaç ile ilgili yasaların değiştirilmesi için her türlü gayretin gösterileceği;
- Beşeri ilaçların özel hastanelerde, bakkalarda, aktarlarda sattırılmayacağı;
- Veteriner ve zırai ilaçların eczaneler dışında satılmaması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılacağı ve tedbirlerin alınacağı;

- Eczacıların kimya ve ilaç sanayi ile ilgili Bakanlık Kuruluşlarında istihdam edilmesi için gerekli görüşmelerin yapılacağı;
- Fiyatların oluşumunda yer alan ham madde fiyatları için görüşümüzün değerlendirileceği;
- Nihayet eczane ve depo giderlerinin sınai maliyet sistemi içerisinde değerlendirilmesi ve bu konuda kısa zamanda geniş kapsamlı bir komisyonun kurulacağı ve bu komisyonlarda Birliğimizin görüşüne yer verileceği belirtilmekteydi.
- Can alıcı nokta kurulacak geniş kapsamlı komisyondan eczacı kâr hadlerini indiren kararın gerekçelerini boşa çıkaracak bir raporun çıkmasıydı. Merkez Heyeti olarak Bakanlık kararının niteliğinde siyaset yattığını ve sorunun en sonunda siyasi bir kararla çözülebileceğinin farkındaydık.
- Yeni Bakan, eski Bakanın aldığı siyasal nitelik taşıyan ve kamu oyununda tartışılan bir kararı iptal etme iradesini kendinde göremiyordu. Sadi Irmak hükümetinin ömrünün uzun olmayacağı belliydi. Türkiyede yeni hükümetler ve seçim tartışılıyordu. Biz bir taraftan idari yolları zorlarken diğer taraftan siyasi konjoktürü takip edecektik.
- Yüzde yüz katılımı yapılan eylemin hedefine ulaştığı, gerekli uyarı ve etkiyi sağladığı inancı içinde konunun çözümü için ikinci bir eylemi uygun bulmadık.
- İkinci bir eylem o günkü koşullarda bizleri çıkmaza sürükleyebilirdi.

- Eyleme katıldıkları için valiliklerce eczaneler aleyhine kovuşturmalar başlatılmıştı, Bakanlıkla başlatılan diyalog çerçevesinde kovuşturmaları durdurabildik.
- Bakanlık yeni bir eylem ihtimaline karşı Sıkıyönetim Komutanlıkları ile hastane eczanelerini uyarmıştı. Yeni bir eczane kapatma eyleminde hastane eczaneleri halka ilaç satacaktı. Bu yolun açılmasını istemiyorduk. Gelişmeleri Eczacı Odalarıyla paylaştık ve onların görüşünü alarak başlayan eylem yerine diyalogu sürdürme kararı aldık.
- Bu karara rağmen bir Eczacı Odası yeni bir boykot yapmak isteyince Sıkıyönetimin komutanlığı engel oldu.
- Kurulan geniş kapsamlı komisyon bizim istediğimiz Başkanın nezaretinde 3.Şubat.1975 tarihinde çalışmalarına başladı. Bu çalışmalar devam ederken bir ay sonra Mart ayı başlarında Demirel hükümeti kuruldu.
- Yılmaz Ergenekon Maliye Bakanı olmuştu. Kendisiyle uzun bir görüşme yaptım.
-

- Kamu kuruluşlarının ilaçlarını ülke genelinde istismara yol açmayacak bir şekilde almasının yararlarını anlattım ve Maliye Bakanlığı ile TEB arasında bu konuda bir protokol yapılmasını ve Eczanelerle Kurumlar arasındaki anlaşmaların tek tip olmasını talep ettim. İkna oldu ve 04.06.1975 tarihinde protokol imzalandı.
- Protokol ilkeleri doğrultusunda Emekli Sandığı ve SSK ile de birer protokol yapılarak çerçeve tamamlandı. Bu protokollere uygun olarak tek tip sözleşmeler hazırlandı.
- **Protokoller, istismara ve eczanelerin çok para kazandığı kanaatine meydan veren ve kârlarının düşürülmesine sebep olan yüksek iskontolu anlaşmaların tamamını iptal ediyor, iskontoları % 3 olarak Türkiye düzeyinde donduruyor, isteyen her eczaneye sözleşme yapma olanağını veriyor ve sözleşmelerin Eczacı Odalarının onayından geçmesini şart koşuyordu.**
- **Bu protokollerle eczaneler arasındaki rekabet kaldırılmış, eczacıların kamu oyununda yıpratılması önlenmiş, eczanelerle kuruluşlar arasındaki ilaç alımı sağlıklı bir düzene kavuşturulmuş, halkın eczanelere bakışı değişmiş ve Eczacı Odalarının deontolojik hakimiyeti sağlanmıştır.**
- **Bu protokolleri reform olarak niteleyen bazı meslektaşlarımın yüksek sesli takdirlerini halen anımsıyorum.**

- **TEB ile Kurumlar arasında bugün halen devam eden anlaşmaların kaynağı bu protokollerdir ve bu bir ilkdir. Diğer bir ifade ile bugünkü sözleşmeler bu üç protokolün versiyonlarıdır.**
- Halk sağlığını, devleti ve eczacıları çok yakından ilgilendiren bu protokollerin yasamıza göre Büyük Kongreden geçirilmesi gerekiyordu, bu nedenle 28.Haziran.1975 tarihinde Büyük Kongreyi Ankara'da topladık. Protokoller büyük bir menuniyetle ve ittifakla onaylandı. Kongreye hükümet adına Başbakan Yardımcısı Prof.Dr.Turhan Feyzioğlu da katılmıştı. Bu kongreden sonra protokoller 01.Temmuz.1975 tarihinden itibaren yürürlüğe girdi.
- Protokoller yürürlüğe girdikten sonra geniş kapsamlı komisyonun çalışmalarının hızlandırılmasını istedik.
- Bilimsel çerçevede belli eczanelere föyler gönderildi, bu işlemde amaç föylerdeki bilgilerden eczanelerin gelir giderlerini tespit etmektir. Komisyon aynı zamanda eczacılığın diğer sorunları üzerinde de çalışıyordu. Komisyonun çalışması aylarca sürdü.Komisyonun Eczacıların kârlarının arttırılmasına yönelik bir rapor çıkacağını bekliyorduk, ancak öyle olmadı.

- Rapor, eczanelerin büyük şehirlerde toplanmak yerine anadoluya yayılmaları halinde gelirlerinin yükseleceğine işaret ederek, kârların yükseltilmesine destek vermiyordu.
- Bu rapor üzerine Sağlık Bakanı ile görüştüm, raporun salt eczacılar açısından ele alındığını, yaygınlaşmanın ise bir sağlık politikası olduğunu, nitekim hastanelerin ve doktorların da büyük şehirlerde toplandığını, dolayısıyla eczanelerin de doğal olarak hastanelerin ve doktorların bulunduğu yerlerde toplanacağını anlattım.
- Kamu kuruluşlarına yapılan iskontoların düşürülmesinin bir anlamı olduğunu, eczacıların varlığının tehdit edildiğini, TBMM’de muhalefetteki meslektaş milletvekillerimizin dahi bize destek verdiğini söyledim. Bana böyle bir desteğe şahit olmadığını söyledi.

- TBMM'deki muhalefetten destek almam gerektiğ ortadaydı. O günlerde TBMM bütçe komisyonlarında Bakanlıkların bütçeleri görüşülüyordu. Sağlık Bakanlığı bütçesi birkaç gün sonra görüşülecekti. Muhalefetteki eczacı milletvekilleri ile görüştüm, Sağlık Bakanlığı Bütçe Komisyonunda bir konuşma yaparak bizi savunmalarını istedim, görüşebildiğim muhalefete dahil eczacı milletvekillerinden bir tanesi hariç, parti politikalarına ters düştüğü için talebimi kabul etmediler. Kabul eden CHP Kütahya milletvekili Haşim Benli'ydi. Komisyon toplantısını izlemek için TBMM'ne gittik. Genel Sekreterimiz Ecz. Bener Özcan'la beraberdik. Komisyon çalışmaları devam ediyordu, bir süre sonra Haşim Benli geldi ve toplantının sonuna doğru söz istedi. Konuşmasında eczacılarla ilgili söylediklerini çok kişi anlayamadı, heyecandan terlemeye başlamıştık, ancak Sağlık Bakanı Kemal Demir, Haşim Benli'nin eczacıları haklı gerekçelerle savunduğunu ve bu savunuya katıldığını belirten cevabi bir konuşma yaptı, itiraz eden olmadı ve toplantı bitti. Böylece eczacıların haklılığı siyasi çerçeveye oturtulmuştu.
- Nihayet 25.Şubat.1976 tarihinde yüzde 25'ten yüzde 20'ye düşürülen eczacı kâr hadleri tekrar yüzde 25'e çıkarıldı.
- Esas itibariyle siyasi bir kararla düşürülen eczacı kâr hadleri gene siyasi bir kararla yükseltilmiş oldu.

6-1974 ile 1980 yılları arasındaki toplumsal olaylardan eczacılık etkilendi mi? Etkilendi ise örneklerle anlatabilir misiniz?

- 1974-1980 arası toplumsal olaylardan bir başka ifadeyle siyasal, sosyal ve ekonomik kargaşadan bütün kesimler gibi eczacılarda etkilendi.
- Çeşitli ideolojik akımlar ortalığı bulandırıyordu,
- Siyasi konjunktür devamlı zik zak çiziyordu,
- Hükümetler sık sık değişiyordu
- Enflasyon ve devalüasyonlar toplumun sosyo-ekonomik yapısını kaosa sürüklüyordu,
- Uluorta işyerlerine saldırılıyordu,
- İnsan varlığını ve demokrasiyi hedef almış anarşi ve terör kol geziyordu,
- Demokratik düzenin yapı taşları olan kurum ve kuruluş önderleri, fikir adamları, devlet adamları evlerinden aileleriyle helalleşerek çıkıyorlardı,
- Sokaklarda insanlar kurşunlanıyordu.

- Böyle bir ortamın yarattığı sıkıntılardan doğal olarak eczacılar da soyutlanamazdı.
- Eczacıların can, eczanelerin mal güvenliği yoktu.
- Gece geç saatlerde nöbetçi eczanelere saldırılar oluyordu.
- Isparta Eczacı Odası Başkanınının eczanesinin kurşunlandığını hatırlıyorum.
- Can güvenliği olmadığı için Adalet ve İçişleri Bakanlığında eczacılara silah bulundurma ruhsatı verilmesini istemiştik . Bazı eczacılar silah bulundurma hatta taşıma ruhsatı aldılar.
- Hanım meslektaşlarımızın çoğunluğu nöbetçi eczane listesinden çıkmak istiyordu. Kendilerini hayatında eline almadıkları silahla mı koruyacaklardı ? !
- Nöbetçi eczaneler hastalara kepenk arkasından ilaç veriyorlardı, eczane kapılarını açamıyorlardı.
- TEB konumunda bulunan Anayasal Mesleki Kuruluşların çoğunluğu yasalarında belirlenen görev sınırını aşarak belli bir politikaya veya ideolojiye taraf oluyorlar ve aynı doğrultuda yasa dışı eylemlere katılıyorlardı. Katılmakla kalmayıp Eczacı Odalarını da peşlerinden sürüklemek istiyorlardı.

- Biz Eczacı Odalarını yasal olmayan politik ve ideolojik eylemlerin dışında tutmaya çalıştık ve bu düzlemde büyük oranda başarılı olduk.
- Bu eylemlerden iddia edildiği gibi ne ülke adına ve ne de meslek adına bir yarar çıkacağına inanmamıştık. Nitekim biz haklı çıktık ancak ülke kaybetti.
- Bana göre o yıllar kaybedilmiş yıllardır.
- Bütün bunlara rağmen eczacılık adına o yıllarda ciddi, kalıcı işler yapabildik.
- Eğer o yıllarda normal, istikrarlı bir süreç yaşansaydı inanıyorumki bugün sağlık kesiminde devletin, halkın ve eczacının sorunları çok daha az olacaktı.

7- 12 Eylül 1980'de bazı odaların çalışmaları
durduruldu? Türk Eczacıları Birliği 12
Eylül'de neler yaşadı?

- 12.Eylül.1980'den 12 gün önce Uluslararası Eczacılık Federasyonunun (FIP) kongresine katılmak üzere Madrid'e gitmişim. TEB'in Federasyona üyeliği o kongrede onaylandı. Federasyon Başkanı aynı zamanda İsviçre Eczacılar Birliği Başkanıydı. Cenevre'de oturuyordu.
- Türk eczacılığının uluslararasına açılımla ilgili bir değerlendirme yapmak ve bu yönde Federasyonun desteğini sağlamak amacıyla Federasyon Başkanıyla Cenevrede buluşmak üzere randevuleştik.
- Kongreden sonra ben önce Zürih'e geldim. Bir arkadaşımın evinde misafir olarak kalıyordum. Evde eşi ve kendisinden başka kimse yoktu. Onlar sabah erkenden işlerine gidiyorlardı. Sabahın çok erken saatlerinde telefonun uzun uzun çalmasıyla uyandım. Arkadaşım iş yerinden arıyordu, merak etmişim, hemen televizyonu aç Türkiye'de ihtilal oldu dedi. Televizyon kanalları devamlı Türkiye'deki ihtilali yayınlıyorlardı, yorumlar yapılıyor. Yurt dışında Türkiye'yi temsil edenlerle, türk gazeteci ve fikir adamlarıyla canlı roportajlar yapılıyor. Birleşmiş Milletlerde Türkiye temsilcisi olan ve Cenevre'de bulunan Kâmuran İnan bunlardan biriydi. Kanallarda sık sık görülüyordu. Ben Zürih'teydim. Türkiye ile irtibat kuramıyorduk, elçilikler bir şey bilmiyordu, gazeteci Tayyar Şafakla görüştüğümü anımsıyorum. Zannediyorum Londra'daydı. Herkes farklı bir şey söylüyordu. Cenevre'ye gittim, Kâmuran İnan'la görüştüm. Türkiye'de neler oluyordu, siyasi liderler dışında kimler tutuklanıyordu, belli değildi. Türkiye'ye dönebilmenin yollarını arıyordum.

- Herkes tesadüfen dışarıda bulunmanın şans olduğunu söylerken ben Türkiye'ye dönmek için uğraşıyordum. Hem Birliği ve hem de ailemi merak ediyordum. Türkiye'ye giriş izni çıkar çıkmaz Türkiye'ye döndüm.
- Sıkıyönetim ilan edilmişti. Merkez Heyetimiz ve Odalarımızın büyük çoğunluğu çalışmalarına devam ettiler. Birkaç Odamız Sıkıyönetim Bölgelerinin özelliklerinden dolayı kapatılmıştı. Bir tanesi hariç bu Odalarımıza da belli bir süre sonra çalışma izni verilmişti.
- Resmi organlar İstanbul Eczacı Odasının yapması gereken mesleki hizmetlerin Merkez Heyeti tarafından yerine getirilmesini karara bağlamışlardı. Merkez Heyetinin ısrarlı girişimleri sonucu bu hizmetlerin tekrar İstanbul Eczacı Odasına verilmesi sağlanabilmiştir.
- 12.Eylül.1980 öncesi TEB diğer bazı kuruluşlarla beraber ideolojik ve politik eylemlerin içersinde olsaydı ne Merkez Heyetimiz faaliyetine devam edebilirdi ve ne de Eczacı Odalarımızın faaliyetlerine bu kadar kolay izin verilirdi. Nitekim ihtilal öncesi ideolojik olayların içinde görülen bazı Eczacı Odalarımızın faaliyetlerine izin alınması oldukça güç olmuştur.
- 1980 yılında yapılması gereken Oda Kongrelerinin çoğu yapılamamıştır, dolayısıyla Merkez Heyeti Kongresi 1981 yılına ertelenmiştir.

8-1980'den sonra Türkiye'de ekonomi politikaları değişmeye başladığında eczacılık camiası adına bu geçiş dönemini yaşıadınız. Serbest piyasa ekonomisine geçerken eczacılık mesleği, eczacıların işlevi, ekonomik durumunda ne gibi değişimler oldu?

- 1980 sonrası ekonomi politikaları bilindiği gibi 24 Ocak kararlarıyla değişmeye başladı.
- Özellikle 1978-1979 gibi kriz yıllarının verileri, süregelen ekonomi anlayışıyla bir yere varılamayacağını, köklü değişimlere ihtiyaç duyulduğunu gösteriyordu.
- Dış borçlar ödenemez hale gelmişti.
- İthalat gideri ihracat gelirinin katbe kat üstüne çıkmıştı.
- Akaryakıt krizi had safhadaydı.
- Akaryakıt darlığı nedeniyle birçok fabrika üretimini durdurmuş, İstanbul'da benzin karneye bağlanmış, yalnız ticari araçlara akâr yakıt verilmesi uygulamaları başlatılmış, vapur seferleri dahi azaltılmıştı.
- Acı ilaçla tedaviye gidilmesi kaçınılmazdı.
- 24 Ocak kararlarını müteakip Avrupa Birliğine tam üyelik için başvuruldu,
- Gümrük Birliğine girildi,
- İthalat ve ihracat serbest bırakıldı,
- Sübvansiyonlar ve ayrıcalıklar kaldırıldı, yabancı sermaye teşvik edildi

- Kısaca dünya piyasalarıyla bütünleşmenin yolu açılmış oluyordu.
- Yeni ekonomi kararları doğrultusunda iç piyasalarda şok gelişmeler oluyordu.
- Petrole, kömüre, çimentoya, kağıda, gübreye Cumhuriyet tarihinin en büyük zamları yapılıyordu. Yüzde 500'ü aşan zamlar oluyordu.
- Bu kadar ekstrem gelişmeler olurken eczacıların durumunun etkilenmemesi mümkün mü ?!
- Eczacılar enflasyondan, fiyat artışlarından, zamlardan ciddi olarak etkilenmiştir.
- Her sektörde olduğu gibi 24 Ocak kararlarıyla eczacılığında uluslar arası boyutlar kazanmasının tartışmaları başlamıştır.
- Bu kapsamda eczacıların kendine özgü iki olayını anlatabilirim.
- Geçmiş yıllarda enflasyonun ve ilaç fiyatlarının zaman zaman artması eczaneleri zor duruma sokuyordu. 24 Ocak kararlarıyla fiyatlar daha sık ve anormal bir şekilde yükselmeye başlayınca sorun ağırlaştı.

- Eczaneler 1980 lerdeki liberal ekonomiye ayak uyduramıyorlardı, çünkü ilaç fiyatlarını devlet tespit ediyordu. Hem serbest piyasa kurallarına uymak ve hemde devletin tespit ettiği fiyatlarla satış yapmak liberal ekonominin kurallarına uygun değildi.
- Eczaneler bir taraftan liberal ekonominin işleyişinden etkileniyor, masrafları artıyor, diğer taraftan devletin tespit ettiği fiyatlarla ilaç satıyordu.
- Çelişkili bir durum vardı ortada. Bu düzeltilmeliydi. Eczacı elindeki ilacı üstündeki fiyattan satmak zorundaydı. İlaç üretim girdilerinin yükselmesi nedeniyle sık sık ilaç fiyatları artıyordu. 1981 yılında günlük kur artışına geçtikten sonra fiyatlar daha sık değişmeye başlamıştı. Değişen fiyatları takip etmekte bile zorluk çekiyorduk. Her fiyat yükselişinde ilaçlar iki ayrı fiyatla satılıyordu. Eski alınan ilaç düşük fiyatla yeni alınan yüksek fiyatla satılıyordu. Bu da eczacılarla hasta arasında fiyat sürtüşmesine sebep oluyordu.
- Ayrıca eczacı, yapılan zam oranında finansmana ihtiyaç duyuyordu.
- Eczacı düşük fiyatla satmış olduğu eski ilaçların yerine yenisini alamıyordu.
- Aldığı takdirde giderek sermayesi eriyordu.

- Fiyatlar yalnızca devlet tarafından tespit edildiğine göre eczacının zararını önlemek de devlete düşüyordu.
- Bu nedenle Sağlık Bakanlığına ilaç fiyatlarında eczacıya sürsaj hakkı tanınmasını 80'li yıllardan önce istemiştik. Bu konuda uzun çalışmalar yapıldı,
- İtalya'dan örnekler getirdiğimi hatırlıyorum. Uluslararası Eczacılık Semineri düzenleyerek diğer Ülkelerin Eczacı Kuruluşlarının yetkililerini konuşturduk,
- uygulamanın nasıl yapılacağına dair projeler hazırladık ve Bakanlığa sunduk.
- Sağlık Bakanlığı konuyu kavramış, talebimizi uygun bulmuş ve bize hak vermişti.
- 1977 yılından başlayarak yapılan ısrarlı ve yoğun çalışmalardan sonra sonucu alma noktasına gelmiştik.
- Sağlık Bakanı, Maliye Bakanlığı ile görüştükten sonra eczacılara sürsaj hakkını tanıyacaklarını beyan etmişlerdi.

- Bu sıralarda ben TEB Genel Başkanlığından ayrıldım. Hükümet değişti. Serbest piyasa ekonomisini benimseyen Özal Hükümeti kuruldu. TEB'in 1984 yılı kongresi yapıldı ve kongreden kısa bir süre sonra Sağlık Bakanlığı konuyla ilgili bir toplantı yaptı ve sürsajı, küpür uygulaması şeklinde onayladı. Bu toplantıya uygulamanın nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi almak için Birlik eski Genel Sekreteri Ecz.Nurettin Turan da davet edilmişti. Merkez Heyetinde bulunduğumuz yıllarda Nurettin Turan'la beraber sürsaj konusunda ayrıntılı çalışmalar yapmıştık.
- Sürsaj uygulaması bir taraftan eczaneleri ekonomik bakımdan rahatlatırken diğer taraftan Merkez Heyetine ve Eczacı Odalarına oldukça yüksek meblağlar akmasını sağlamıştır. Bir diğer ifadeyle sürsaj uygulaması TEB'in gelirlerinin en önemli bölümünü oluşturmaya başlamıştır.
- TEB sürsaj uygulamasından sonra geçmiş yıllarda çekilen finansman sıkıntısını çekmemiştir. Görev süremizde 60.000 doları geçmeyen Birliğin yıllık geliri milyon dolarlara ulaşmıştı. TEB'in giderek yaptığı tesislerin temel kaynağı sürsaj gelirleridir. Sürsaj uygulaması kalıcı bir hizmet olarak hala devam etmektedir.

- İkinci olay ise şudur. Ekonomi politikalarının 1980 yılından itibaren değişmeye başlaması dünyayla daha fazla bütünleşmeye gidileceğinin sinyallerini vermişti.
- Türk eczacılığının evrensel boyutlar kazanması evelden beri savunduğumuz bir ilkeydi. Nitekim Uluslararası ilişkilerimizi arttırmak için Uluslararası Eczacılık Federasyonuna üye olma girişimlerini 1979 yılında başlatmıştık. Önce Uluslararası Eczacılık Federasyonu (FIP) Genel Başkanıyla Cenevre’de bir görüşme yaptım. En kısa sürede üye olabilmemiz için desteğini istedim. Üye olmanın yıllar alan uzun bir değerlendirmeden sonra olduğunu biliyordum.
- Siyaseten Türkiye’ye muhalif olan Ülkeler de üyeliği engellemeye çalışıyorlardı.
- FIP’in 1979 yılında Brighton’da yapılan Konsey toplantısına katılarak bir konuşma yaptım ve Türkiye’nin üyeliği için ilke kararı aldirmayı başardım, ancak üyelik onayı bir sene sonra Madrid’te yapılacak FIP’in Genel Kurul kararına kalmıştı.
- Genel Kurulu etkileyen Ülkelerin desteğini sağlamak için girişimlerde bulundum.
- 24 Ocak kararları bizi tetiklemişti.

- 14.Mayıs.1980'de Türkiye'de Uluslararası Eczacılık Semineri düzenledik ve FIP Genel Başkanı dahil olmak üzere Fransa, Belçika ve İtalya Eczacılar Birliği Başkanlarını seminere getirebildik. FIP Genel Başkanı aynı zamanda İsviçre Eczacılar Birliği Başkanıydı. Seminerde Türk eczacılığı anlatıldı ve evrensel mesajlar verildi.
- Nihayet 1-5 Eylül 1980 tarihinde FIP genel kurulunda üyeliğimiz kabul edildi .Genel Kurula 2000 eczacı katılmıştı.FIP'e kısa sayılacak bir sürede üye olabilmeyi başarmıştık.
- Üyelikten beklentilerimiz vardı. Türkiye AET ile katma protokolü imzalamıştı.
- Avrupa topluluğu üyeleri kendi aralarındaki ilaç ve eczacılık mevzuatındaki farklılıklarını gidermeye çalışıyorlardı. Bu konuda AET İlaç Komisyonundaki Fransız Delegatesinin raporunu okudum. AET'ye üye ülkelerin İlaç ve Eczacılık mevzuatındaki farklılıkları belirliyordu. Türk ilaç ve eczacılık mevzuatıyla karşılaştırdığımda ciddi farklılıklar buldum ancak bunlar giderilemez değildi. Türkiye'nin ilişkilerine paralel olarak Avrupa Ülkelerinde türk eczacıların serbest dolaşımı hedeflenebilirdi. Bu açılımı AET dışındaki Ülkelerde de yapabiliydik. Nitekim yapılan girişimlerde türk eczacılarının Nijerya'da çalışabilme zeminini hazırlamıştık. Bu girişimlerimiz diğer ülkeler nezdinde de devam etmişti. Bu konuda FIP'in desteğini almak işimizi kolaylaştırıyordu.

- Madrit'teki Genel Kurul'dan sonra FIP Genel Başkanıyla bu konuları konuşmak için İsviçreye geldiğimde 12.Eylül.1980 ihtilali oldu, dolayısıyla öncelikli olan bu faaliyetimiz geride kaldı; Yapılamayan kongrelerin yapılması,faaliyetleri durdurulan Eczacı Odalarına faaliyet izni alınması,sürsaj konuları ağırlık kazandı, zaman kaybettik ve ben 1983 yılının son aylarında bir siyasi partinin kurucusu olmak üzere yasa gereği Genel Başkanlıktan istifa ettim.
- Türk eczacılığı FIP' üyeliğinden destek alarak evrensel boyutta halen çok şey yapabilir.
- ◊ Eczacıların işlevlerinde ise önemli bir değişiklik olmamıştır. Söylediğiniz gibi 1980 de ekonomi politikaları değişirken eczacılar adına ben bir geçiş dönemini yaşadım.1980 kararları, ben Genel Başkanlıktan ayrıldıktan sonra daha fazla belirleyici olmaya başlamıştır. ◊ Bu dönemde olan bir hususu daha dile getirmeden geçmek istemiyorum. 12.eylül.1980 de Bağ-Kur yönetim kurulu yüce divana verilmişti, boşalan Yönetim kurulu üyeliklerine TEB'den iki kişi davet edildi. Bu iki kişinin biri ben diğeri Murakabe Kurulu Başkanı Faruk Onger'di . Eczacılar adına Bağ-Kur yönetim kurulu üyeliğini yaklaşık üç yıl sürdürdük. Babamın eski Esnaf Birliği Başkanı olması Bağ-Kur Genel Kurullarında ve Yönetim kurulunda destek almamızı kolaylaştırıyordu. Bilindiği gibi Bağ-Kur'un çoğunluğu esnaf ve sanatkârlardan oluşmaktadır, bu nedenle her organda hakimiyetleri vardır. Nitekim Bağ-Kur Genel kurulunda Esnaf Birliklerinin desteğiyle ben Divan Başkan Yardımcısı seçilmiştim.

- Buradaki çalışmalarımızda bilinen genel hizmetlerin yanında eczacıların da tesis ve işletme kredilerinden faydalanmalarını sağlamış, Bağ-Kur'lularında Emekli Sandığı ve SSK sigortalıları gibi sağlık hizmeti almalarını ısrarlı bir şekilde savunmuştuk. Bugün Bağ-Kur'lularında sağlık ve ilaç yardımı almalarının sağlanmasında bizim de azımsanmayacak katkımız olmuştur.

9-Görevden ayrıldığınız 1984 yılında eczacılık hangi noktadaydı?

- Ben 30 Temmuz 1983 tarihinde yapılan Büyük Kongrede iBRA aldıktan yaklaşık 2-3 ay sonra istifa ettim. Benimle beraber Merkez Heyetinde bulunan arkadaşlarım 26.Şubat.1984'deki kongreye kadar yaklaşık 4 ay göreve devam ettiler. Bu tarihte yapılan kongreden sonra İstanbul'da bulunan TEB Merkez Heyeti Ankara'ya taşındı.
- Ayrıldığımda göreve başladığım zamanki ilaç ve eczacılığın verileri çok farklıydı;
- sorunların önemli bir kısmı çözülmüş,
- bir kısmı çözülme aşamasına gelmiş;
- görev süremde bazı ilkler yapılmış ve
- ileriye dönük olarak bir eczacılık politikası çizilmişti. Bunları kısaca şu şekilde açmak mümkündür:
- 1974 de toplam 5500 eczacının, 4100'ü eczane sahibi, 300'ü memur eczacıydı, 1000 eczacıda mesleğini yapamıyordu.
- 1983 te toplam 12000 eczacının, 7000'i eczane sahibi, 3500'ü memur eczacıydı. 1974'de yaptığımız eylemdeki talebimize uygun olarak Sağlık Bakanlığı ve SSK, kadrolarını eczacılara açmıştı.

- 1983 yılına kadar 1974'deki sayının 10 misli eczacı sokmuştuk Sağlık Bakanlığı ve SSK'ya. Az da olsa diğer Bakanlıklar da eczacılar için kadro açmışlardı.
- 1974'te İlaç Endüstrisinde yalnızca birkaç eczacı vardı, Üniversitelerle görüşerek İlaç Endüstrisine uygun formasyonda eczacı yetiştirilmesini istedik ve bu doğrultuda Eczacılık Fakültesi talebelerine İlaç Endüstrisinde staj yapabilme programları düzenledik,
- yapılan yeni düzenlemelerle Endüstrinin ilaçla ilgili seksiyonlarında eczacılar yer aldı.
- 1983'te endüstrideki eczacı sayısı 200'ü aşmıştı. Anımsadığım kadarıyla gene de 1000-2000 arasında mesleğini yapmayan veya yapamayan eczacı vardı.
- 1974 de Eczanelerin ortalama yıllık cirosu 50.000 dolardı, ilaç üretimine paralel bir artış olduysa 1983 te eczane cirosu yüzde 50 artışla 75.000 dolar olmalıydı. Eczane raflarındaki ithal ilaçların oranı yüzde 1'di. Elbetteki bu rakkamlar yaklaşık değerlerdir.
- ◊ Temel sorunlar çözülmüştü.
- İndirilen eczacı kârları yükseltilmişti,
- yüksek iskontolar önlenmiş Kuruluşlar ile eczaneler arasındaki ilaç alımları bir düzene sokulmuştu ve bu düzen halen devam etmektedir.

- İhtiyaçtan fazla eczacı mezun olması, eczanelerin olması gereken adedi aşması nedeniyle açıkta kalan eczacıların 3500'ünün Sağlık Bakanlığı, SSK ve İlaç Endüstrisi gibi yerlere girebilmesi sağlanmıştı.
- Özel veya Resmi Yüksek Okul tartışması kalmamış, eczacılık öğrenimi yapan Yüksek Okulların tamamı Fakülteye dönüştürülmüştü. Fakülteler artık yalnız eczane eczacısı değil klinik eczacı, sanayi eczacısı da yetiştiriyorlardı.
- En önemlisi anarşi ve terörün ortadan kaldırılmasıyla her kesim gibi eğitimini ve mesleğini yapamayan eczacılarda işlevlerini normal koşullarda sürdürmeye başlamışlardı.
- FIP'e üye olunmuş ve Uluslar arası eczacılık ilişkilerinin yolu açılmıştı.
- İlaç ve eczacılık kanunları üzerinde yıllarca çalışılarak her biri için çağa uygun tasarılar hazırlanmıştır. Bu tasarılar, hükümetlerin sık sık değişmesi ve ihtilal olması nedeniyle yasalaştırılmadı, ancak bu yasal eksiklikleri kararname , tüzük, yönetmelik ve uygulama değişiklikleriyle olabildiğince giderdik. Başkan olduğum süre içerisinde 9 hükümet değişikliği oldu. 1983'ten sonraki Hükümetler uzun ömürlü oldular. Hazır tasarılar üzerinde çalışmak kuşkusuz daha kolay olmuştur.

- ◊Çözüm aşamasına gelen meselelerimizin başında ise sürsaj konusu geliyordu.
- Sürsajın alt yapısı yapılmıştı.Mali, yasal, mesleki, kamusal gerekçeler gelişmiş ülkelerden örnekler vermek suretiyle hazırlanmıştı.Düzenlediğimiz uluslararası ve ulusal toplantılarda konuyu dile getirmek suretiyle taraflar oluşturulmuştu. Sağlık Bakanı ve Bakanlığın bürokratik kadrosu ikna edilmişti. Maliye Bakanlığının resmi onayı alındıktan sonra uygulama başlayacaktı. Nitekim yeni TEB yönetimi bu konuda sonucu kısa zamanda aldı.
- ◊Çözüm aşamasına gelen, daha doğrusu oluşum aşamasında olan diğer bir konu da eczacıların ilaç imal, ithal, ve dağıtımında ekonomik bir güç meydana getirmesidir.
- İlacın üretiminden tüketimine kadar her safhada eczacıların hakim olmasını savunuyorduk. Sloganımız “ilacı eczacı yapar, eczacı satar”dı. Geçmiş yıllarda eczacıların ortak olduğu laboratuvar, depo, fabrikalar kurulmuştu.
- 1929 yılında Türkiye Eczacılar Cemiyetinin kararıyla Türkiye Eczacılar laboratuvarı Türk Anonim Şirketi, 1941 yılında Eczacılar Cemiyetinin öncülüğünde Türkiye Eczacıları Deposu,
- 1958 yılında Deva ilaç Fabrikası ve daha sonra Teztaş İlaç Fabrikası kurulmuştu.

- Bu kuruluşların ilk üçü dönemlerini tamamlamışlardı. Teztaş başarılı bir oluşum olmadı. Bu nedenle eczacıların güveni sarsılmıştı. Bu güveni yeniden sağlayacak bir oluşuma ihtiyaç vardı. Dağıtım öncelik vermeyi düşünüyorduk. İthalat ve imalata daha sonra aşamalı olarak geçilecekti. Eczacı Odalarının görüşlerini aldık, anketler yaptık. Anket sonuçları bir Şirket kurulması yönündeydi.
- Katılımın fazla olması için Büyük Kongrenin kararını almak istiyorduk. Kuruluşla ilgili raporlar hazırlattık. Bu gelişmeler olurken bazı Odalar bölgesel olarak dağıtım kooperatifleri kurmaya başladılar. Kooperatiflerin başarılı olamayacağını düşünüyorduk, ancak parçalanmaya sebep olmamak için bir süre kooperatiflerin gelişmesini seyretmek zorunda kaldık. Ne yazık ki biz haklı çıktık, keşke biz yanılıydık.
- Kooperatifler başarılı olamadı. Bugün ilaç dağıtım pazarının yüzde 80'ni eczacılara ait olmayan iki Şirketin kontrolündedir. Eczacıların estirilen rüzgara uyararak kurdukları Kooperatiflerin bir kısmı iflas etti, ayakta kalanlarında dağıtımdaki yeri çok az. Yüzde 10 gibi. Diliyorum o yıllarda yaptığımız hazırlıklar doğrultusunda profesyonel bir anlayışla yeniden bir toparlanma olur. Ne yazık ki Kooperatiflerin başarısızlığı diğer kayıplar yanında eczacılara 25 sene kaybettirdi.

- ◊Büyük Kongreyi İstanbul dışında toplamak,
- Merkez Heyetine İstanbul dışından da üye seçmek,
- Eczacı Odalarının bulunduğu yörelerde Bölgelerarası toplantılar yapmak ve bu toplantıları kurumsallaştırmak,
- ülke düzeyinde eczaneleri kapatmak,
- Uluslar arası toplantılar düzenlemek,
- yapılan ilklerden bir demettir. Her birisinin eczacılığa ve Birliğe önemli katkıları olduğundan kuşku yoktur. ◊Görevi bıraktığımda eczacılığın artık bir yol haritası vardı, ileriye dönük politikası çizilmişti. Bu politikaların hemen hepsi Büyük Kongrelerin onayından geçmiştir.
- Nitekim ben görevden ayrıldıktan sonra Özal Hükümeti kurulmuş ve o hükümetin Sağlık Bakanına benim zamanımda hazırlanan Birlik görüşleri aynen kendisine verilmiştir.
- ◊Eczacıların yol haritasının çerçevesi şöyleydi:
- Halkın, devletin ve eczacıların çıkarlarını bağdaştırmak suretiyle ilacın üretiminden tüketimine kadar eczacıların hakimiyetini sağlamak temel ilkedir.

- Devlet, üniversiteler ve Endüstri işbirliği yaparak bir taraftan Kimya Sanayini geliştirmeli, diğer taraftan doğal kaynaklarımızı kullanarak ilaç ham maddesinde olabildiğince dışa bağımlılıktan kurtulmalıydık.
- Türkiyede haş haş ekimi kontrollü olarak serbest bırakılmalı ve alkoloid sanayi kurulmalıydı.
- İthal edilen ilaç ham maddelerinden gümrük vergileri kaldırılmalıydı.
- Yerli ilaç Sanayi teşvik edilmeli ve üretimde yabancıların daima önünde kalmalıydı.
- İlaç kalite kontrolleri yetersizdi. Bir tek Refik Saydam Hıfzıssıha ile kalite kontrolleri yapılamazdı. Devletin kontrolleri yanında ilaç endüstrisi bir araya gelerek “Merkezi ilaç kalite kontrol laboratuvarı” kurmalıydı, ayrıca bir Enstitüde kurulabilirdi.
- İlaç fiyatları diğer ülkelerdeki fiyatlara göre değil halkın alım gücüne göre ayarlanmalı, maliyeti arttıran gereksiz ambalaj unsurlardan kaçınılmalı, esas itibariyle Genel Sağlık sigortası çıkartılarak halk ilaç parası ödememeliydi. İmalathane ve eczacılar dışındakilere ilaç ruhsatı verilmesi engellenmeli, ruhsatlar verilirken ne tekelciliğe ve nede ruhsat enflasyonuna fırsat verilmemeliydi.
- İlaç listeleri yapmak suretiyle ruhsatlandırılmış ilaçların kamu kuruluşlarınca alınması engellenmemeliydi, eğer engellenecekse liste dışındaki ilaçlara neden ruhsat veriliyordu.

- Beşeri , veteriner ve zırai ilaçlar eczaneler dışında satılmamalıydı.
- Eczacılara meslek hakkı ve nöbet zammı verilmeliydi.
- Kamuda çalışan eczacılar her bakımdan doktorlarla eşit düzeyde uygulamaya tabi olmalıydı .
- Eczacılar ortaklaşa eczane açabilmeli eczane açılması planlanmalıydı.
- Eczacılar ilaç imal-ithal ve dağıtım için ekonomik bir güç meydana getirmeliydi, öncelikle ilaç dağıtımını eczacılar kontrol etmeliydi.
- Eczacılar uluslararasına açılmalıydı. Yol haritasının temel ilkeleri bunlardı, diğerleri bu ilkelere bağlı alt başlıklardı.

10-Günümüz eczacılığının toplumdaki işlevinin nasıl olması gerektiğini düşünüyorsunuz ve Türk Eczacılığı'nın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

- Günümüz eczacılığının toplumdaki işlevi Cumhuriyetin ilk yıllarından başlamak üzere giderek farklı boyutlar kazanmıştır.
- İlacın ithal edilmediği ve ham maddelerin dahi zor bulunduğu dönemlerde eczaneler birer küçük laboratuvar gibi çalışmışlardır.
- İleriki yıllarda koşullar değişmiş, ve eczacılar laboratuvarlarında ilaç yapmak yerine müstahzar satmaya başlamışlardır.
- Eczanelerin ve laboratuvarların ham madde ihtiyaçlarını karşılayan yerli ve yabancı firmalar önem kazanınca eczacılar aynı zamanda ham madde satıcısı ve ithalatçı olmaya yönelmişlerdir. Bu nedenle yabancı firmalarla ilişkiye girmeye başlamışlardır. İhtira beratı nedeniyle patent hakkına sahip olan firmaların Türkiyede temsilcisi olmak önem kazanmıştır, çünkü ham maddeyi getiren firmalar piyasada hakim rol oynuyorlardı. Türkiyede üretilen ham madde sayısı çok sınırlıydı.
- Yabancı firmaların temsilcisi olamayan Eczacılara laboratuvar kurmak kalmıştı. Bir taraftan eczane sahibi bir taraftan laboratuvar sahibi olma işlevlerini de çeşitli nedenlerle sürdürmeyen eczacılar müstahzar üretimini de yabancı firma veya temsilcilerine kaptırdılar, dolayısıyla depo ve eczane hizmetine sıkıştılar.

- Üniversitelerin, Devletin, Endüstrinin, ticaretin ilaçla ilgilendiği her yerde eczacı hakim güç olmalıdır.
- Bunun yolu tutkusuz, bilimsel ve profesyonel olmaktan geçer.
- Eczacılar, üretimden hastaya verilinceye kadar ilacın her safhasında etkin olarak bulunmadığı müddetçe mevcut imtiyazlarını dahi giderek kaybetme tehlikesiyle karşıkarşıyadırlar.
- Halk ilaçla ilgili olarak eczaneye kadar uzanan zincirdeki unsurlarla , bir diğer ifadeyle devletle, fabrikayla, depoyla pek ilgilenmez, pratik olarak yalnız eczaneye ilgilenir ve oradaki gelişmelere ilgi duyar.
Halkın öncelikleri :
- ilaç yokluğu çekmemek,
- kaliteden emin olmak,
- ilaç bedelini ödemek için sıkıntı çekmemektir.
- Bu beklentilerin yanında eczacılar özgün mesleklerine çağdaş hizmetler ilave edebilirler. Örneğin hasta kullandığı ilaçların bir raporunu eczaneden aldıktan sonra doktoruna gidebilir. Çoğunlukla polifarmasi anlayışında olan doktorlarımıza böyle bir ilaç raporu çok yardımcı olur. Teşhis koymasını kolaylaştırır. Pratik olarak biliyorumki hastalarımızın çoğunluğu kullanmış olduğu ilaçları doktoruna söyleyebilme kabiliyetinden yoksundur.

- Eczacılığın geleceğine bazı verileri dikkate alarak bakmak gerekir.
- 1980 yılında 6200 eczane vardı bugün 20.000'i aşmış.
- Kişi başına ilaç tüketimi 9 dolardı bugün 92 dolar.
- 371 milyon kutu ilaç üretiliyordu bugün 1 milyar 200 milyon.
- 24 Ocak 1980 kararlarından sonra ilk 5 yılda ilaç üretimi ve ihracatı yüzde 30-40 artarken ilaç ithalatı yüzde 900 arttı. Diğer bir belirlemeye göre 25 senede ithalat 40 misli artmıştır, üretim ise son 25 senede yaklaşık 3,5 misli artmıştır.
- 1980'de eczanelerde ithal ilaç satışı yüzde 1'ken bugün yüzde 60'ı geçtiği belirtilmektedir.
- İlaç ihtiyacımızı bizim ilkelerimizin aksine daha çok ithalatla karşılama yoluna girilmiştir. Kaldığı yerli ilaç firmalarını da yabancılar satın almaya başlamışlar ve tekellerini ulusal boyutta da gerçekleştirmeye başlamışlardır.
- 24 Ocak kararları ile başlayan dünyaya açılma politikalarının yeni versiyonları giderek yerli ilaç üretimini yabancılara teslim etmektedir.
- Bunun eczacılara etkisi nedir, geleceğini nasıl etkiler ? Bu global gelişmelerin eczacılar üzerindeki etkisi şudur. İlaç ister Türkiyede üretilsin, isterse ithal edilsin neticede eczanelerden satılmaktadır, ancak giderek eczaneler uluslararası ilaç tekellerinin dayatmalarına razı olacaklardır.

- Bu tabloyu bilen herkes eczacının nereye gittiğini kolaylıkla görebilir. Yorumu gerek yoktur.
- Bana göre stratejik bir madde olan ilaçta milli politikalara ihtiyaç vardır. Aksi takdirde yalnız eczacılar değil, Türkiye de uluslararası ilaç tekellerinin dayatmalarına boyun bükme zorundadır.